V.91 Dvě semínka projeveného světa – pohyb prány a lpění na představách.

RÁMA se zeptal: Pane, co je semínkem obávaného stromu zvaného mysl? A co je pak semínkem tohoto semínka a tak dál?

VASIŠTHA odpověděl: Ó Rámo, semínkem projeveného světa je tělo se všemi jeho představami dobra a zla. Tělo má též své semínko a tím je mysl, která se neustále ubírá ve směru svých nadějí a tužeb, a je také zdrojem představ bytí a ne-bytí a z toho plynoucího utrpení. Projevený svět vyvstane pouze v mysli, to dobře ukazují naše sny ve stavu spánku. To, co zde vidíme jako svět, je jen výplod mysli, podobně jako jsou hliněné nádoby jen přetvořením hlíny.

Strom zvaný mysl, který v sobě obsahuje nesčetně myšlenek a přestav, má dvě semínka. Prvním semínkem je pohyb životní síly, *prány*, a druhým semínkem je neústupná touha. Jestliže v kanálech *nádí* proudí *prána*, pak je tu pohyb ve Vědomí a vznikne mysl. Právě pohyb *prány* je myslí nazírán, chápán a viděn jako projevený svět, který je však stejně neskutečný jako modř nebe. Ustane-li pohyb *prány*, ustane i projevení světa a je tu stav nejvyššího Dobra. Uvedením *prány* do pohybu se všudypřítomné Vědomí jakoby probouzí.

Jakmile se Vědomí probudí, začne se chápat objektů, objeví se představy, a tím i utrpení. A naopak, pokud Vědomí spočine v sobě samém jako v hlubokém spánku, pak člověk dosáhne toho nejtoužebnějšího, a tím je nejvyšší stav. Nezrozený stav Vědomí uskutečníš tím, že ovládneš pohyb *prány* v psychické rovině vlastních myšlenek a představ, nebo nedovolíš, aby byla narušena jednota Vědomí. Je-li tato jednota narušena a Vědomí zakusí mnohost a rozmanitost, vznikne mysl a s ní i psychické sklony a podmíněnosti.

Aby utišili svou mysl, praktikují *jóginové* meditaci, *pránájámu* neboli ovládnutí pohybu životní síly a jiné metody. Za nejvhodnější metodu k utišení mysli a dosažení klidu a míru považují velcí *jóginové* právě *pránájámu*.

Nyní ti popíši ještě další možný pohled, vycházející z přímé zkušenosti mudrců. Ti tvrdí, že mysl se rodí ze silného lpění na tužbách a iluzorních představách.

VASIŠTHA pokračoval: Když člověk neústupně lpí na nějaké představě a opustí dotazování se na pravou podstatu Skutečnosti, nevidí iluzornost této představy a v důsledku toho vnímá hmotný objekt. Takové nahlížení je omezením a podmíněností. Je-li tato představa silná a vytrvalá, vznikne ve Vědomí projevený svět. Člověk chycený svou podmíněností považuje vše, co vidí, za skutečné, a upadá tak do iluze. V důsledku intenzity touhy a podmíněnosti zapomene na vlastní podstatu a vnímá pouze iluzi světa. To vše se děje jen člověku nemoudrému a to, čím takto pokrouceně vnímá, se nazývá mysl. Pokud se

mysl ve svém mylném vnímání upevní, stane se semínkem pro neustále se opakující zrození, stáří a smrt.

Jestliže nevzniknou představy chtěného a nechtěného, pak nevznikne mysl a je tu nejvyšší klid a mír. To, co utváří mysl, jsou představy, názory, myšlenky a paměť. Pokud by nebyly, jak by mohla mysl existovat? Jakmile člověk, pevně ustálený v tom, co je neměnné, rozjímá o neměnném a vnímá to, co je, tak jak je, pak se z mysli stane ne-mysl. Když psychické podmíněnosti a sklony ztratí svoji hutnost, zprůhlední a vyčistí se, stane se člověk osvobozeným mudrcem. A podobně jako se hrnčířský kruh dále otáčí, třebaže impuls, který ho roztočil, je dávno pryč, tak mudrc jakoby ze setrvačnosti žije a funguje, ale nesměřuje k novému zrození. V jeho případě bylo semínko spáleno a projevený svět již z něho znovu nevyklíčí. Jakmile odejde tělo, je mudrc pohlcen v Nekonečnu.

Obě semínka projeveného světa, tedy pohyb *prány* i lpění na představách, jsou vzájemně závislá, proto zbaví-li se člověk jednoho, odpadne i druhé. Mysl vytvoří iluzi světa, přičemž je sama vytvořena pohybem *prány* v rámci vlastních podmíněností a sklonů člověka. Pohyb *prány* se zase objeví jako důsledek psychických podmíněností a představ. Tento bludný kruh je uzavřen, jedno živí druhé a vzájemně se pohánějí k činnosti. Přirozeností *prány* je pohyb a pohybem ve vědomí vzniká mysl. Podmíněnosti pak udržují *pránu* v pohybu. Je-li jedno ovládnuto, je ovládnuto obojí.

Psychické sklony a podmíněnosti jsou zdrojem nevýslovného utrpení a bolesti a jsou kořenem nevědomosti. Jakmile zmizí, v tom okamžiku s nimi odejde mysl. Nicméně i ovládnutím pohybu *prány* dojde mysl nehybnosti a přestane vnímat svět v ní přebývající.

VASIŠTHA pokračoval: Ó Rámo, myšlenka na objekt, ať už objekt poznání či objekt zkušenosti, je semínkem pro pohyb *prány* a pro lpění na představách. Proto pohyb *prány* a psychické podmíněnosti nastupují jen tehdy, objeví-li se v nitru člověka touha po zážitcích. Je-li tato touha odstraněna, obojí okamžitě zmizí.

Je zřejmé, že semínkem touhy po zážitcích je vědomí jedince. Bez něho by touha vůbec nevznikla. Protože však Vědomí nemá objekt k zakoušení vně ani uvnitř, je to samo Vědomí, které v důsledku pohybu myšlenek touží zakoušet samo sebe jako objekt. Tak jako vidí člověk ve snu svoji cestu do cizích zemí nebo i svoji smrt, stejně tak Vědomí zakouší díky vlastní schopnosti samo sebe jako objekt. Výsledkem takového zakoušení je projevený svět. Jakmile je nahlédnuta Skutečnost, iluze zmizí.

Co je to Skutečnost? Skutečností je to, že vše je jen jedno neomezené Vědomí a kromě něj nic jiného neexistuje. Co vidíme i co nevidíme, to vše je neomezené Vědomí. Toto by měl moudrý člověk pochopit, a očistit tak své nahlížení. Nepročištěný zrak vidí svět. Očištěné zření vnímá neomezené Vědomí a právě to je osvobozením. Ó Rámo, snaž se odstranit touhu po zážitcích. Zbav se nečinnosti a oprosti se od všech zážitků.

RÁMA se zeptal: Pane, jak lze obojí skloubit? Jak se lze oprostit od zážitků a zároveň od nečinnosti?

VASIŠTHA odvětil: Člověk, který po ničem netouží a netouží ani zůstat

v nečinnosti, neexistuje jakožto jedinec, *džíva*. Nezůstává nečinný ani nevyhledává zážitky. Koho nezajímají zážitky a vnímání objektů, ten třebaže neustává v činnosti, není konajícím ani nekonajícím a není ani tím, kdo zakouší zážitky. Zážitky týkající se objektů se ani trochu nedotýkají jeho podstaty a ten, jehož vědomí není nečinné, je tady a teď osvobozeným mudrcem.

Osvobozen od všech sklonů a podmíněností a pevně ustálen ve stavu neměnného Vědomí, existuje *jógin* jako dítě. Je v něm blaženost, která k němu přináleží stejně přirozeně, jako patří modrá barva k obloze. Tato blaženost není zážitkem, je to samotná přirozenost Vědomí. *Jógin* nevytváří svým jednáním rozruch, ale zůstává sjednocen s Vědomím. To přináší osvobození od všech zážitků a zkušeností. Zároveň je zaměstnán neustálou činností a to zase znamená osvobození od nečinnosti.

VASIŠTHA pokračoval: Ó Rámo, ať je dosažení tohoto stavu jakkoli těžké, usiluj o něj a překroč oceán utrpení.

Touha po zážitcích vyvstane jako myšlenka ve Vědomí a opakováním nabyde na síle. A tak tím, že v sobě Vědomí vytvoří iluzorní svět, vede také samo sebe k vlastnímu osvobození. Cokoli si Vědomí představí, to zhmotní. Tím se spoutá a vystaví se utrpení, podobně jako larva bource uzavřená ve svém kokonu. V příhodný čas dosáhne osvobození, neboť podstatou je neomezené Vědomí. To, co vidíme jako vesmír, Rámo, není nic jiného než čiré Vědomí.

Semínkem neomezeného Vědomí je čiré Bytí. Neomezené Vědomí a čiré Bytí jsou neoddělitelné jako Slunce a jeho paprsky. Čiré Bytí má dva aspekty. Jedním je rozmanitost či mnohost, druhým je jednota. To, co popisujeme jako „to či ono“ nebo „já a ty“, představuje rozmanitost. Pokud se vzdáme rozmanitosti a zůstane pouze čiré Bytí, považujeme to za jednotu. Je-li rozmanitost pryč a zvítězí jednota, není tu žádná zkušenost, žádný zážitek. Jednota není žádná věc, žádný objekt zkušenosti. Jednota je tudíž věčná a nezničitelná.

Ó Rámo, zbav se všech forem rozdělování, dělení ve smyslu času, rozdělování na části i rozdělování podle substance. Zůstávej v čirém Bytí. Rozdělování vede k vytváření představ. Ty nejsou od čirého Vědomí oddělené, ale samy o sobě nejsou skutečné. K čistotě zření se nelze dobrat rozjímáním o rozdělování.

Nerozdělené čiré Bytí je semínkem všeho, o čem jsme mluvili. Pro čiré Bytí však semínko neexistuje. Čiré Bytí je příčinou všeho, ale samo je bez příčiny. Všechno se v něm

odráží. Tak jako různé chutě zakoušíme jedním jazykem, tak jsou různé zážitky prožívány v tomto jediném čirém Bytí. V něm se rodí, existuje a zaniká bezpočet vesmírů a v něm se všechny dostávají do vzájemného vztahu.

Čiré Bytí je tíhou ve všech těžkých věcech a lehkostí ve všem, co je lehké. Je hrubostí i jemností. Je prvním mezi prvními i posledním mezi posledními. Je jasem všeho zářícího i temnotou temnoty. Je látkou ve všem hmotném i prázdnotou prostoru. Je ničím a je vším, je a není. Je poznáno a je nepoznáno. To jsem a To nejsem.

Ó Rámo, všemi prostředky a veškerou svou silou se snaž ustálit v nejvyšším stavu a pak dělej, co je třeba. Kdo dosáhne stavu, který je Skutečností vlastního Já a je naprosto čirý a neposkvrněný, ten nalezne nejvyšší klid a mír. Dosáhneš-li tohoto klidu a míru, budeš navždy osvobozen od všech obav plynoucích ze světské existence.